

Asia: VN/21770/2024

Lausuntopyyntö; Lainsäädäntöhanke ampuma-aselain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Selkeyttävätkö ehdotetut muutokset asealan elinkeinonharjoittajan ilmoitusvelvollisuutta asetietojärjestelmään ja ase-elinkeinonharjoittajan tiedostonpitoa?

Suomen Asehistoriallisen Seuran koko lausunto (viisi sivua) kokonaisuudessaan on tekstinä alapuolella. Lähetän lausunnon viisi sivua sekä liitteen myös PDF-muodossa SM kirjaamoon.

2. Mahdollistavatko ehdotetut deaktivoituja ja pysyvästi ampumakelvottomaksi tehtyjä ampuma-aseita koskevat muutokset näiden tarkoituksenmukaisen säilyttämisen?

Suomen Asehistoriallinen Seura ry

LAUSUNTO

1(5)

Tampere

A Member of the Foundation for European

30.1.2026

Societies of Arms Collectors

Asia Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ampuma-aselain muuttamisesta

Suomen Asehistoriallisen Seuran lausunto

1, YLEISTÄ LAKIESITYKSEN TAVOTTEISTA

Suomen Asehistoriallinen Seura ry (SAHS) katsoo, että on hyvä, että aselakia kehitetään. Huonoa on se, että Suomessa aselain kehittäminen tarkoittaa lisärajoituksia.

2011 kouluampumisten jälkeen poliisin aselupahallinnon ylikomisario kertoi, että ”lainsäätäjä on edellyttänyt tiukkaa suhtautumista aseenomistajia kohtaan”. Poliittisesta paineesta johtunut tiukka

suhtautuminen on sittemmin 15 vuodessa muuttunut olennaiseksi osaksi poliisin aselupahallinnon kulttuuria. Poliisin lupahallintostrategia 2017–2021 linjaa, että ”Poliisin lupahallinto on merkittävä osa hallinnollista rikostorjuntaa”. Lakia noudattavana kansalaisina haluamme poliisilta asiallista hallinnollista palvelua aselupahallinnossa. 2024 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan rikostorjunta on nykyään liian korostunut aselupahallinnon kulttuurissa.

Lakihankkeelle asetetut tavoitteet.

1. Ampuma-aseiden merkinnöillä voidaan parantaa niiden jäljitettävyyttä.
2. Ampuma-aselaissa olevaa aseiden muuntamisen määritelmää on täydennettävä.
3. Deaktivoituja aseita koskevia säädöksiä tulee tarkastella kattavasti. Tykkien, sinkojen, kranaatinheittimien sekä ohjus- ja raketinheitinjärjestelmien deaktivoinnista olisi säädettävä, koska niistä ei säädetä EU:n deaktivointiasetuksessa. Lisäksi tulisi tarkastella deaktivoitujen aseiden rekisteröinti- ja säilytysäännösten tarkoituksenmukaisuus.
4. Asevastaavalle, ampuma-asekouluttajalle ja asekeräilijälle annetun hyväksynnän sekä ase-elinkeinonharjoittajan vastuuhenkilön hyväksymistä ja peruuttamista koskevia säännöksiä olisi muutettava vastaamaan asedirektiivin tarkoitusta.
5. Latauslaitteita ja äänenvaimentimia koskevia säännöksiä tulee selkeyttää.
6. Patruunoiden säilyttämiseen sovellettavia säännöksiä tulee selventää.
7. Lisäksi valmistellaan mahdolliset muut välttämättömät muutokset ampuma-aselakiin.
8. Hankkeessa selvitetään myös, miten ampuma-aseisiin liittyvien tehtävien hoitaminen olisi jatkossa tarkoituksenmukaisinta järjestää, ml. Poliisihallituksen asehallintoyksikön asema.

2. LAKIESITYKSEN ARVIOINTI JA PARANNUSESITYKSET

1. Ampuma-aseiden merkinnöillä voidaan parantaa niiden jäljitettävyyttä

Ampuma-aseiden merkintöjen yhtenäistäminen parantaa aseiden jäljitettävyyttä. Direktiivi tunnistaa ampuma-aseiden kulttuuriperinnön arvon ja antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden huomioida tämä asia kansallisessa lainsäädännössä.

110 b § määrittelee, että ”Poliisihallitus voi antaa luvan poiketa velvollisuudesta tehdä merkintä, jos ampuma-ase tai ampuma-aseen osa on sellaisenaan historiallisesti erityisen merkittävä ja merkintä alentaisi ampuma-aseen tai ampuma-aseen osan historiallista arvoa. Ei ole syytä määritellä ”erityisen merkittävää” historiallista arvoa. Aseiden arvon alentuminen pitäisi jo sellaisenaan olla kriteeri, siksi ”ja” tulisi korvata sanalla ”tai”. Asekeräilijät ovat jo kuluneen viiden vuoden aikana joutuneet toteamaan, että näin kirjoitettu laki antaa viranomaiselle liian paljon tilaa harrastaa mielivaltaa. Historian ja kulttuuriperinnön säilymisen kannalta historiallisten aseiden alkuperäinen kunto on ensiarvoisen tärkeää.

SAHS esittää: Kohta muutetaan: ”Poliisihallitus voi antaa luvan poiketa velvollisuudesta tehdä merkintä, jos ampuma-ase tai ampuma-aseen osa on sellaisenaan historiallisesti merkittävä tai merkintä alentaisi ampuma-aseen tai ampuma-aseen osan historiallista arvoa.”

2. Ampuma-aselaissa olevaa aseiden muuntamisen määritelmää on täydennettävä.

Aselain 2§ ampuma-aseiden määritelmä on selkeä, kun se tarkoittaa ampuma-asetta, jolla voidaan ruutikaasun paineella ampua ammuksia. Määritelmän laajentaminen koskemaan deaktivoituja entisiä aseita sekä muita aseiden näköisiä esineitä ja metallikappaleita on omiaan vesittämään lain tarkoitusta ja luomaan viranomaiselle liikaa tulkinta- ja harkintavaltaa. Valitettavasti nämä määritelmät on meille valmiiksi kirjoitettu Euroopan Unionissa, joten niiden arviointi kansallisella tasolla on hedelmätöntä eikä johda mihinkään.

3. Deaktivoituja aseita koskevat säädökset ja tykkien, sinkojen, kranaatinheittimien sekä ohjus- ja raketinheitinjärjestelmien deaktivointi ja säilytys

Lakiluonnoksen 106 §:ssä on mainittu vain deaktivoituneet tykit. Puolustusvoimat on myynyt myös muita keräilyllisesti arvokkaita raskaita aseita merkittävän määrän keräilijöille kokoelmiin. Aseet on deaktivoitu samalla periaatteella kuin lakiluonnoksessa mainitut tykit. Lakiluonnoksessa mainitut perusteet pätevät myös muihin deaktivoituihin raskaisiin aseisiin, joihin on olemassa vahvistetut kansalliset puolustusvoimien deaktivointiohjeet.

SAHS esittää: Lakiluonnokseen lisätään kranaatinheittimet ja singot.

Lakiluonnos esittää että "poliisi tarkastaisi ja varmentaisi näiden deaktivoinnin tapauskohtaista harkintaa käyttäen". Tykit ja muut kyseiset raskaat aseet ovat aikoinaan deaktivoitu kansallisten deaktivointiohjeiden mukaisesti (Sisäasiainministeriön ohje SM-2006-03245). Niiden ampumakuntoon saattaminen on käytännössä mahdotonta ilman teollisia resursseja.

SAHS esittää: Vanhat deaktivoituneet tykit, singot ja kranaatinheittimet hyväksytään sellaisenaan, kuten ne on jo aiemmin hyväksytty ja vuosikymmeniä säilytetty.

Lakiluonnos esittää että "edellytyksenä olisi kuitenkin, että hyväksyttävän kranaatinheittimen, singon, tai takaaladattavan tykin mallin valmistus olisi alkanut ennen vuotta 1946, joten tämä poikkeus koskisi ainoastaan toisen maailmansodan aikaisia ja sitä vanhempia aseita."

On olemassa vanhoja deaktivointiohjeiden mukaisesti deaktivoituja tykkejä, jonka mallin valmistus on alkanut 1946 tai sen jälkeen. Esimerkiksi 130 K 54 tai kevytsinko 55S55, jne. Näitä keräilyllisesti arvokkaita kohteita jouduttaisiin hävittämään ilman korvausta. Historialliset kokoelmaesineet ovat laillisten säännösten mukaisesti aikoinaan hankittu puolustusvoimilta ja ne ovat osa suomalaista historiaa ja kulttuuriperintöä. Historia ei ole pysähtynyt ja kulttuuri on mennyt eteenpäin keino- ja teknologian vuosi- ja vuosikymmenten jatkuvasta 1945 huolimatta.

SAHS esittää: Vanhoille deaktivoituille tykeille, singoille ja kranaatinheittimille ei aseteta mallin valmistuksen aikarajaa.

Lakiluonnos esittää että "esineiden säilytyspaikan poliisilaitos voi hyväksyä takaaladattavan tykin säilytyksen tapauskohtaisen harkinnan perusteella." Epäselvää on, että onko kyseessä maksullinen hallinnollinen päätös ja miten tai kenelle päätöksestä voi valittaa, jos on siihen tyytymätön? Jos poliisi ei hyväksykään "säilytystä" kohde poistuu katukuvasta tai näytteystä ja ne joudutaan hävittämään tavalla tai toisella. Monet tykit ovat kuitenkin seisseet paikoillaan usein jo yli 50 vuotta.

Tarkastuksissa poliisi matkustaisi pitkin syrjäseutuja ja ihmisten pihoja tarkastamassa näitä deaktivoituja tykkejä. Tarkastuksista aiheutuvat kulut eivät saa koitua tykin omistajalle takautuvana lainsäädäntönä. Kulut uhkaavat taas tulla maksettavaksi korotuksina tulevien aselupien hintaan. Suomessa on jo Euroopan kallein aselupa, jolla on moninkertainen hinta muihin maihin verrattuna.

Jos tykki siirretään, tarvitaan taas uusi poliisin hyväksyntä. Puolustushallinnon asiantuntijoiden virkатыnä toimintakelvottomaksi muutetut deaktivoituneet tykit eivät ole muuttuneet "vaarallisimmiksi" ajan myötä. Kansalaisten pitää voida luottaa oikeusvarmuuteen, että yhden valtionhallinnon osan laillisesti myymät esineet eivät joudu vuosikymmenien kuluttua toisen valtion viraston epäluulon kohteeksi.

SAHS esittää: Olemassa olevat deaktivoituneet tykit ja muut raskaat aseet voidaan säilyttää kuten ennenkin.

Halkileikatut aseet puuttuvat lakiluonnoksesta kokonaan. Nämä puolustusvoimien ja teknisten opetuslaitosten tekemät halkileikkaukset ovat historiallisesti ja kulttuurillisesti arvokkaita. Jos piippu ja lukko on halkaistu, ase on tuhoutunut enemmän kuin nykyinen deaktivointi vaatii, mutta se ei silti kelpaa lain mukaan deaktivoiduksi aseeksi. Halkileikkauksen edelleen deaktivointi nykyisännösten mukaisesti tuhoaisi esineen koulutuskäytön ja historiallisen arvon.

SAHS esittää: Halkileikatut aseet ja romuaseet voitaisiin esittää poliisin tarkastettaviksi. Romutettavasta aseesta poliisi voisi ottaa talteen luvanvaraiset osat ja todeta, ettei mitään luvanvaraista jää luovuttajalle, tai että osat eivät enää ole tunnistettavissa luvanvaraisiksi osiksi. Näin voitaisiin tehdä uusiakin halkileikkauksia, taideteoksia yms, eikä edellytettäisi uusintatarkastuksia selville tapauksille, kuten vanhat halkileikkaukset. Samalla kunnioitettaisiin perustuslain takaamaa kansalaisen omaisuuden suojaa.

Lupavapaiden, ennen vuotta 1890 valmistettujen mustaruutiaseiden säilytys jää tulkinnanvaraiseksi.

SAHS esittää: Kirjataan, että ennen vuotta 1890 valmistettu mustaruutiase on myös säilytyksen osalta vapaa. Tai jos se ei ole mahdollista, rinnastetaan tämä vastaavaksi deaktivoidun aseiden säilyttämisen kanssa.

Lakimuutoksesta tulisi karsia turha byrokratia pois asioissa, missä sillä ei ole turvallisuuden kanssa tekemistä.

4. Asevastaavan, asekeräilijän sekä ase-elinkeinonharjoittajan hyväksyntä

26 c § Vastuuhenkilön hyväksyntä

Poliisihallitus voi asealan elinkeinoluvan hakijan tai haltijan hakemuksesta hyväksyä

vastuuhenkilöksi henkilön:

6) jolla on tosiasiallinen mahdollisuus tehtäviensä hoitamiseen hyvin.

Kohta 6 on ongelmallinen, koska adjektiivi "hyvin" on liian tulkinnanvarainen, joka voi mahdollistaa viranomaisen mielivaltaa. Kuka määrittelee tehtävien hoitamisen laadun ja tason? Mitä tapahtuu, jos vastuuhenkilö hoitaa tehtäviensä "vain keskinkertaisesti"? Pitääkö silloin hyväksyntä peruuttaa?

SAHS esittää: 6) jolla on tosiasiallinen mahdollisuus tehtäviensä hoitamiseen.

5. Latauslaitteita ja äänenvaimentimia koskevia säännöksiä tulee selkeyttää.

67 b § pykälä ei ole toteutuessaan yksiselitteinen, vaan vaatisi nykyisen aseenomistajan lupien peruuttamista, jos hänellä on tt2-lippaallinen kertatulikivääri, jossa on "vastaava" yli 10 patruunan lipas. Lisäys "vastaava lippaallinen kertatuli -toimiseen ampuma-aseeseen sopiva latauslaite ilman sen hallussapitoon oikeuttavaa lupaa" ei ole yksiselitteinen. Nähtävästi "vastaavalla" latauslaitteella tarkoitettaneen esim. lippaita, jotka sopivat myös johonkin olemassa olevaan tt3-itselataava kertatuliaseeseen. Näitä aseita on olemassa tehdasvalmisteisina. Katégoriaan sopivat esimerkiksi osa tt2 "scout"-kivääreistä, joihin sopii esim. AR10:n lipas tai PRS lajissa (tt2) käytetään myös yli 10 patruunan lippaita. Jää epäselväksi, miten näihin aseisiin haettaisiin "vastaavan" latauslaitteen "hallussapitoon oikeuttava lupa". Nykyinen laki lähtee siitä, että jokaiselle lippaalle jouduttaisiin hakemaan oma lupa. Epäselväksi jää myös mitä tapahtuu olemassa oleville tt2-aseille, joissa on jo "vastaava" latauslaite. Ilmeisesti kyseiset lippaat pitäisi luovuttaa korvauksetta poliisille.

SAHS esittää: 67 b § lakimuutos jätetään kokonaan pois.

6. Patruunoiden säilyttämiseen sovellettavia säännöksiä tulee selventää

Tämän asian selventäminen on tarpeen, kun poliisilaitoksilla virkamiehillä on mennyt sekaisin ampumatarvikkeiden kuljettamisen määräykset ja ampuma-aseiden kantamiseen eli käyttämiseen liittyvät siirtymiset kotoa ampumaradalle.

7. Lisäksi valmistellaan mahdolliset muut välttämättömät muutokset ampuma-aselakiin.

7.1 EU:n ampuma-asedirektiivissä on asekeräilijän määritelmä, joka on myös aselaissa:

15 § (7.6.2019/724) Asekeräilijä

Asekeräilijällä tarkoitetaan tässä laissa luonnollista henkilöä taikka Suomessa rekisteröityä tai julkista tehtävää hoitavaa yhteisöä tai säätiötä, joka kerää ja säilyttää ampuma-aseita, aseiden osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia historiaan, tieteeseen, tekniikkaan, koulutukseen tai kulttuuriperintöön liittyviä tarkoituksia varten ja jolle Poliisihallitus on hakemuksesta antanut asekeräilijän hyväksynnän.

Aselaki 3 § (7.6.2019/724) Hyväksyttävät käyttötarkoitukset

Aselupa voidaan antaa seuraaviin käyttötarkoituksiin:

5) asekeräilijän ampuma-aseiden tai aseiden osien keräilysuunnitelman mukainen kerääminen ja säilyttäminen;

Kohta 5 tulisi muuttaa vastaamaan direktiivissä ja Suomen aselaissa olevaa asekeräilijän määritelmä käsittäen asekeräilyn kokonaisuuden. Nyt lasiin kirjattu asekeräilijän keräilysuunnitelmaan perustuva ampuma-aseiden kerääminen ja säilyttäminen luo asekeräilystä väärän kuvan. Yhdistettynä 42 b § (8.9.2017/623) lupapäätöksen ja lupaehtojen tekstille, että poliisi voi asettaa ampumisen kieltävän ehdon johti käytännössä siihen, että kaikkiin keräilyperusteella myönnettyihin aselupiin asetettiin kategorinen ampumakielto. Tästä harkintavallan kategorisesta käytöstä seurasi vuosikausien

valituskierrokset Hallinto-oikeuksissa ja nykyään ampumakieltoja ei enää aseteta kaikkiin keräilyaseisiin. Tämä on esimerkki siitä mitä tapahtuu, kun lainsäätäjä jättää liikaa harkintavaltaa viranomaiselle. Jos valtaa annetaan, sitä käytetään.

Asekeräilijän määritelmä määrittelee kattavasti myös termin ”asekeräily” sisältämään toiminnan kaikki osa-alueet; historiaan, kulttuuriin, tieteeseen, tekniikkaan, koulutukseen tai kulttuuriperintöön liittyvät tarkoitukset.

SAHS esittää, että kohtaan hyväksyttävät käyttötarkoitukset kirjataan 5) Asekeräily.

7.2 Sähköinen asiointi ja asekeräilijän tiedostolupa

Asekeräilijän oikeus tiedostolupaan kokoelman aseista poistui 2019 aselain muutoksessa. Poliisin edustajat sanoivat, että uusi tiedostolupa tulee uuden sähköisen lupajärjestelmän käyttöönoton myötä. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. EU:n ampuma-asedirektiivi edellyttää tietokonepohjaisen asetietojärjestelmän käyttöönottoa. SAHS on esittänyt Sisäministeriölle, että asekeräilijät voisivat ottaa käyttöön tiedostoluvan samanlaisella menettelyllä, jota ase-elinkeinonharjoittajatkin käyttävät. SAHS:n esitys on lähetetty myös eduskunnan byrokratian purkutyöryhmälle. Esitys uudesta lakitekstistä on osana esitystä, joka on tämän lausunnon liitteenä.

8. Hankkeessa selvitetään Poliisihallituksen asehallintoyksikön asema.

Asekeräilyn näkökulmasta on hyvä, että asekeräilijähyväksynät käsitellään riittävän aseteknisen ja asehistorian asiantuntemuksen omaavassa virastossa keskitetysti.

SAHS Varapuheenjohtaja

Everstiluutnantti evp

Kalle Seppälä

Seppälä Kalle
Suomen Asehistoriallinen Seura ry